

Rada
Evropské unie

Brusel 13. prosince 2022
(OR. en)

15979/22

ENV 1300
CLIMA 672

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	8. prosince 2022
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2022) 674 final
Předmět:	ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ První zpráva o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění „Cesta k čistějšímu vzduchu, vodě a půdě pro Evropu“

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2022) 674 final.

Příloha: COM(2022) 674 final

V Bruselu dne 8.12.2022
COM(2022) 674 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

První zpráva o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění

„Cesta k čistějšímu vzduchu, vodě a půdě pro Evropu“

1. ÚVOD

Čistý vzduch, čistá voda a čistá půda v odolném a prospívajícím přírodním prostředí jsou základem zdravého života. Izolace vynucená pandemií COVID-19 paradoxně přinesla nové poznatky o hodnotě čistého a biologicky rozmanitého prostředí. Problémy, kterým EU v dnešní době čelí, včetně výzvy ke snížení znečištění, nepochybně zhoršuje válka Ruska proti Ukrajině a z ní vyplývající energetická a hospodářská krize, úsilí o oživení po skončení pandemie COVID-19 a povodně, vlny veder a sucha způsobené změnou klimatu.

Střednědobá i dlouhodobá cesta, kterou vytyčila Zelená dohoda pro Evropu a potvrdil 8. akční program pro životní prostředí do roku 2030, jenž stanovuje prioritní cíle do roku 2050¹, stále platí. V souladu s cílem klimatické neutrality EU do roku 2050 zahrnuje strategii nulového znečištění životního prostředí bez toxických látek². Akční plán EU „Vstříc nulovému znečištění ovzduší, vod a půdy“³ a strategie pro udržitelnost v oblasti chemických látek⁴ stanovily vizi do roku 2050⁵, kvantifikovaly cíle do roku 2030 a konkrétní opatření, která mají EU nasměrovat k dosažení cílů v oblasti nulového znečištění i cílů v oblasti klimatu a obnovy přírody⁶. Komise předložila několik relevantních návrhů, z nichž nejnovější jsou návrh na revizi směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší⁷, směrnice o čištění městských odpadních vod⁸ a na aktualizaci seznamu látek znečišťujících vodu podle rámcové směrnice o vodě⁹, jakož i návrh na schvalování typu motorových vozidel z hlediska emisí podle normy Euro 7¹⁰. Význam snižování znečištění jako prostředku ke zlepšení lidského zdraví je zdůrazněn v Evropském plánu boje proti rakovině¹¹.

Tato integrovaná zpráva o monitorování a výhledu v oblasti „nulového znečištění“ je nedílnou součástí monitorovacího rámce pro 8. akční program pro životní prostředí¹², který stanoví klíčové ukazatele pro jednotlivé prioritní cíle a další odvětvové monitorovací nástroje, například pro změnu klimatu, biologickou rozmanitost¹³ a oběhové hospodářství¹⁴, tak aby poskytl podrobný a ucelený obraz. Celkovým cílem této zprávy je informovat o pokroku a výhledu v plnění šesti cílů, které byly přijaty v rámci akčního plánu nulového znečištění, mimo jiné i poukázáním na stávající nedostatky. Odpovídá například na tyto otázky: Jak moc je EU znečištěná? Jaké jsou trendy v posledních letech? Můžeme dosáhnout cílů nulového znečištění do roku 2030?

¹ Viz čl. 2 odst. 1 rozhodnutí (EU) 2022/591.

² Viz čl. 2 odst. 2 písm. d) rozhodnutí (EU) 2022/591.

³ COM(2021) 400.

⁴ COM(2020) 667.

⁵ *„Zdravá planeta pro všechny: Znečištění ovzduší, vod a půdy je sníženo na úroveň, které již nejsou považovány za škodlivé pro zdraví a přírodní ekosystémy a které respektují hranice, s nimiž se naše planeta může vyrovnat, a tím se vytváří prostředí bez toxických látek.“*

⁶ COM(2020) 380.

⁷ COM(2022) 542.

⁸ COM(2022) 541.

⁹ COM(2022) 540.

¹⁰ COM(2022) 568.

¹¹ COM(2021) 44.

¹² COM(2022) 357.

¹³ Viz [Knowledge Centre for Biodiversity](#)

¹⁴ COM(2018) 29 a SWD(2018) 17 (v současné době předmětem přezkumu).

To podpoří lepší řízení v oblasti znečištění zejména tím, že:

- nabízí nové, relevantní poznatky,
- sleduje, zda je provádění politiky v souladu s plánem,
- analyzuje synergie a kompromisy mezi různými politikami EU,
- pomáhá převádět „včasné varování“ na doporučení týkající se znečišťujících látek, které vzbuzují stále větší obavy, a to na základě nejnovějších poznatků výzkumu.

Odhaluje také řadu nedostatků a slabiny, které se budou řešit v nadcházejících letech. K těm patří obtíže při posuzování znečištění půdy způsobené neexistencí právního rámce EU pro monitorování a podávání zpráv, které budou řešeny v připravovaných zákonech o zdraví půdy a monitorování lesů, a také problém spojování nesnadno srovnatelných údajů pocházejících z různých vědeckých zdrojů nebo projektů do uceleného obrazu. Dalším úkolem je zlepšit sdílení a využívání nejnovějších dostupných údajů tak, aby odpovídaly zásadám FAIR (dohledatelné, přístupné, interoperabilní a opakovaně použitelné)¹⁵. Zatímco pro politiku v oblasti čistoty ovzduší jsou k dispozici údaje téměř v reálném čase, údaje pro hodnocení vodního a mořského prostředí jsou často zastaralé a neúplné, ačkoli na vnitrostátní úrovni jsou k dispozici údaje aktuálnější¹⁶. Tato skutečnost je částečně řešena v nejnovějších návrzích týkajících se monitorování a podávání zpráv o znečišťujících látkách v povrchových a podzemních vodách, v budoucnu ale bude třeba přistoupit i k revizi příslušných právních předpisů týkajících se vod a moří.

Tato zpráva je politickým shrnutím zprávy o monitorování, kterou sestavila Evropská agentura pro životní prostředí a která zahrnuje nejdůležitější minulé i současné údaje ze všech oblastí znečištění sledovaných na úrovni EU¹⁷, a výhledové zprávy, kterou koordinovalo Společné výzkumné středisko Komise¹⁸. Výsledky modelování a prognóz vycházejí z posouzení očekávaných přínosů klíčových politických iniciativ EU v oblasti snižování znečištění, včetně těch, které byly předloženy nedávno. Zdrojem informací pro tuto první výhledovou zprávu v oblasti „nulového znečištění“ jsou třetí výhled pro čisté ovzduší¹⁹, výhledová hodnocení týkající se hluku²⁰, živin, spotřeby a výroby a klíčová zjištění z nedávné zprávy o prognózách v oblasti nulového znečištění²¹. Kromě toho byly shrnuty výsledky výzkumných programů EU v nedávno vydané zprávě²², která obsahuje

---

¹⁵ Viz [zde](#).

¹⁶ Zejména cykly podávání zpráv podle rámcové směrnice o vodě a rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí nejsou pro tvorbu a provádění politiky dostatečné a ještě je zhoršují zpoždění, s nimiž členské státy tyto zprávy předkládají. Do konce října 2022, tedy více než šest měsíců po uplynutí lhůt, čtrnáct členských států (BE, BG, CY, DK, EL, ES, HR, IE, LT, MT, PL, PT, RO a SI) neoznámilo své třetí plány povodí podle rámcové směrnice o vodě a dvanáct členských států (BG, CY, DK, EE, EL, ES, HR, IE, LV, LT, MT a SI) neoznámilo své strategie pro mořské prostředí podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí.

¹⁷ Monitorování nulového znečištění EEA: <https://www.eea.europa.eu/publications/zero-pollution/zero-pollution>

¹⁸ [JRC \(2022\): Zero pollution outlook](#) („Výhled v oblasti nulového znečištění“).

¹⁹ COM(2022) 673.

²⁰ EEA (2022): *Outlook to 2030 – can the number of people affected by transport noise be cut by 30%?* („Výhled do roku 2030 – lze snížit počet lidí zasažených hlukem z dopravy o 30 %?“).

²¹ [Zpráva FORENV 2021](#)

²² *Horizon projects supporting the zero pollution action plan* („Projekty programu Horizont podporující akční plán nulového znečištění“). [Zpráva](#) zveřejněná Komisí (GŘ RTD) v říjnu 2022.

řadu projektů financovaných EU, jež poskytují cennou podporu a inovativní řešení pro znalostní bázi v oblasti nulového znečištění.

2. MONITOROVÁNÍ V OBLASTI NULOVÉHO ZNEČIŠTĚNÍ

Tato kapitola stručně shrnuje zjištění týkající se monitorování v oblasti nulového znečištění. Zaměřuje se na pokrok, kterého bylo již dosaženo, i na to, co je třeba pro dosažení cílů do roku 2030 ještě vykonat.

2.1 Nulové znečištění a zdraví

Cíle v oblasti nulového znečištění a zdraví do roku 2030²³

Podle právních předpisů EU, ambicí v rámci Zelené dohody a v součinnosti s dalšími iniciativami by EU měla do roku 2030 snížit o více než **55 % dopady znečištění ovzduší na zdraví** (počet předčasných úmrtí) a o **30 % podíl lidí, kteří jsou chronicky rušeni dopravním hlukem**.

V porovnání s rokem 2005 bylo dosaženo hmatatelného pokroku při snižování škodlivých zdravotních dopadů souvisejících se znečištěním ovzduší (např. srdeční choroby, rakovina a respirační onemocnění), a to o 45 %. Naproti tomu poškození zdraví spojené s **hlukovým znečištěním**, jako je riziko kardiovaskulárních onemocnění, poruchy spánku a obtěžování hlukem²⁴, zůstává od roku 2012 poměrně stabilní.

Celkově vysoká míra dodržování norem EU pro znečištění pitné vody a vody ke koupání (>99 %, resp. >93 %) je povzbudivá. Pokud jde o zdravotní účinky používání chemických látek, množství některých chemických látek se sice snižuje, ale používání některých náhradních chemických látek, které představují podobné riziko, se neustále zvyšuje. Navzdory dosaženému pokroku je více než 10 % předčasných úmrtí v EU ročně stále spojováno se znečištěním životního prostředí²⁵. Důvodem je především vysoká úroveň znečištění ovzduší, ale také hlukové znečištění a expozice chemickým látkám, které se pravděpodobně podceňují²⁶. Znečištění není v rámci EU rozloženo rovnoměrně. Zranitelné osoby, včetně dětí, starších osob a osob trpících astmatem nebo jinými respiračními či kardiovaskulárními chorobami, jsou na expozici znečištění citlivější a vyšší míře znečištění bývají vystaveny také osoby z nižších socioekonomických skupin²⁷.

Odstranění zděděného znečištění, např. z kontaminovaných míst, je nákladné, protože znečišťovatel často nenese odpovědnost, není znám nebo není schopen zaplatit za nápravu. Proto je důležité v první řadě znečištění zabránit a nahradit chemické látky

²³ Podrobnosti viz příloha 2 dokumentu COM(2021) 400.

²⁴ [EEA \(2022\)](#): *Health impacts of exposure to noise from transport* („Zdravotní dopady expozice hluku z dopravy“).

²⁵ Viz [zde](#).

²⁶ Jedná se o podcenění, protože je zohledňován pouze omezený počet rizikových faktorů a nejsou například řešena skutečná zdravotní rizika spojená s expozicí chemickým látkám. Na hodnocení rizik chemických látek se pracuje v rámci partnerství programu Horizont Evropa [PARC](#).

²⁷ [Zpráva EEA č. 22/2018](#) a nový signál [zde](#).

látkami méně nebezpečnými. Vzhledem k poučení z minulosti musíme být obzvláště ostražití při řešení problematiky znečišťujících látek, které nově vzbuzují obavy, zejména těch, které pocházejí z léčiv a antimikrobiálních přípravků, „věčných“ chemických látek (jako jsou perfluorované a polyfluorované alkylové látky, PFAS), endokrinních disruptorů a mikroplastů. Musíme také zavést opatření k řešení zdravotních dopadů směsí chemických látek a jejich kombinovaných účinků, např. na kvalitu vnitřního ovzduší²⁸

Komise se těmito otázkami zabývá v rámci celé řady iniciativ, zejména akčního plánu pro oběhové hospodářství (např. mikroplasty), strategie pro udržitelnost v oblasti chemických látek (např. PFAS a revize pravidel klasifikace, označování a balení (nařízení CLP)²⁹ chemických látek, jakož i revize nařízení REACH³⁰), akčního plánu nulového znečištění (např. kvalita vnitřního ovzduší a nedávné sdělení týkající se azbestu) a strategie ochrany půdy (např. nový právní rámec pro zdraví půdy, seznam priorit EU pro látky znečišťující půdu nově vzbuzující obavy, zlepšení posuzování rizik)³¹. Bylo také navrženo postupné sladění právních norem EU týkajících se kvality ovzduší s příslušnými pokyny WHO, aby byly lépe chráněny zdraví a kvalita života lidí (např. aby se dále snížila předčasná úmrtnost).

2.2 Nulové znečištění a biologická rozmanitost

Cíle v oblasti nulového znečištění a biologické rozmanitosti pro rok 2030³²

Podle právních předpisů EU, ambicí v rámci Zelené dohody a v součinnosti s dalšími iniciativami by EU měla do roku 2030 snížit o **25 % počet ekosystémů EU, v nichž znečištění ovzduší ohrožuje biologickou rozmanitost, a o 50 % ztráty živin, používání a riziko chemických pesticidů, včetně těch nejnebezpečnějších, a prodej antimikrobiálních látek pro hospodářská zvířata a akvakulturu.**

Znečištění je jednou z pěti hlavních hrozeb pro biologickou rozmanitost³³. Planetární meze znečištění, tj. bezpečný operativní prostor Země, jsou překročeny u živin (v Evropě dvojnásobně u fosforu a 3,3násobně u dusíku)³⁴ a u „nových látek“ (včetně chemických látek a plastů)³⁵.

V porovnání s výchozími roky³⁶ se zatím podařilo snížit znečištění ovzduší, znečištění pesticidy a antimikrobiálními látkami o 12 % (pokud jde o plochu ekosystémů zasažených znečištěním ovzduší), o 14 % (pokud jde o používání a riziko chemických

²⁸ Viz [zde](#).

²⁹ Nařízení (ES) č. 1272/2008.

³⁰ Nařízení (ES) č. 1907/2006.

³¹ COM(2020) 98, COM(2020) 667, COM(2021) 400, COM(2022) 488.

³² Podrobnosti viz [příloha 2 dokumentu COM\(2021\) 400](#).

³³ Těmito pěti hrozbami jsou změny ve využívání půdy a moří, přímé využívání přírodních zdrojů, změna klimatu, znečištění a invaze nepůvodních druhů (viz [IPBES](#)).

³⁴ [Zpráva EEA č. 01/2020](#)

³⁵ [Persson a kol. \(2022\)](#): *Outside the Safe Operating Space of the Planetary Boundary for Novel Entities* („Mimo bezpečný operativní prostor planetárních mezí pro nové látky“), *Environmental Science & Technology* (2022).

³⁶ Podrobnosti viz [příloha 2 dokumentu COM\(2021\) 400](#).

pesticidů), o 26 % (pokud jde o používání nebezpečnějších pesticidů) a o 18 % (pokud jde o prodej antimikrobiálních látek) ve vztahu k výše uvedeným cílům. V případě cíle 50 % u ztráty živin se údaje stále shromažďují. Podle řady zástupných ukazatelů³⁷ se zdá, že ztráty živin zůstávají relativně stabilní a nic nenasvědčuje tomu, že by v posledním desetiletí došlo k jejich výraznému snížení.

Mezní hodnoty znečištění na ochranu biologické rozmanitosti v EU byly výrazně překročeny. Podle údajů z roku 2015 „dobrého chemického stavu“ stále nedosahuje 23 % z téměř 10 000 útvarů podzemních vod v EU a 59 % z téměř 100 000 útvarů povrchových vod v EU. Podle údajů z roku 2018 dosud nesplňuje podmínky „dobrého stavu prostředí“ z hlediska kontaminujících látek 80 % mořských oblastí EU. Do konce října 2022 předložilo svůj třetí plán povodí třináct členských států. Předběžná analýza ukazuje, že situace je v porovnání s druhým plánem povodí v zásadě stabilní, zejména pokud jde o chemický stav podzemních vod. Ekologický a chemický stav povrchových vod je různorodější, některé země vykazují známky zlepšení, zatímco jiné hlásí zhoršení kvality. Právě probíhá komplexnější analýza³⁸.

Vědecké poznatky poukazují na další problémy, jako je nedostatek znalostí a údajů o znečištění vody, moří a půdy. Vliv znečišťujících látek na ekosystémy se zvyšuje v důsledku jejich kombinovaných účinků. Stále více patrný je rozsah dopadů podmořského hluku, mikroplastů a světelného znečištění³⁹ na biologickou rozmanitost⁴⁰.

Komise navrhla řadu opatření na lepší ochranu biologické rozmanitosti před znečištěním, zejména v rámci své strategie v oblasti biologické rozmanitosti a strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ (např. v oblasti pesticidů, živin a antimikrobiálních látek), akčního plánu nulového znečištění (např. v oblasti látek znečišťujících vodu, městských odpadních vod) a strategie ochrany půdy (např. připravovaný právní rámec pro zdraví půdy)⁴¹. Přizpůsobuje také právní normy nejnovějším vědeckým poznatkům a zaměřuje se na nově vznikající znečištění, např. v nedávném návrhu seznamu látek znečišťujících vodu a prahových hodnot podmořského hluku podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí. Kombinovanými účinky znečišťujících látek se zabývá revize nařízení REACH a dalších právních předpisů týkajících se chemických látek. Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) v současné době vyvíjí metody hodnocení kumulativních účinků pesticidů, jak je stanoveno ve zvláštním akčním plánu⁴². A konečně dopady světelného znečištění na opylující hmyz se zabývá iniciativa Pollinator.

2.3 Nulové znečištění a oběhové hospodářství

Cíle v oblasti nulového znečištění a oběhového hospodářství pro rok 2030⁴³

³⁷ Viz [zde](#).

³⁸ Viz [zde](#).

³⁹ Např. [zpráva EEA ETC-HE 2022/8: Review and Assessment of Available Information on Light Pollution in Europe](#) („Přezkum a hodnocení dostupných informací o světelném znečištění v Evropě“).

⁴⁰ Viz signály [zde](#).

⁴¹ COM(2020) 380, COM(2020) 381, COM(2021) 400, COM(2022) 488.

⁴² Viz [zde](#).

⁴³ Podrobnosti viz příloha 2 dokumentu COM(2021) 400.

Podle právních předpisů EU, ambicí v rámci Zelené dohody a v součinnosti s dalšími iniciativami by EU měla do roku 2030 **snížit o 50 % množství plastových odpadků v moři, o 30 % množství mikroplastů uvolněných do životního prostředí, o 50 % objem zbytkového komunálního odpadu a významně celkovou produkci odpadu.**

Pokrok v plnění těchto cílů je pomalý. V případě **plastových odpadků a mikroplastů** se stále ještě dokončuje sběr a analýza údajů za období 2015–2020 a není možné poskytnout konsolidovaný a schválený výpočet trendu pro celou EU. Z předběžného přezkumu dostupných údajů však vyplývá, že koncentrace plastových odpadků na většině pobřeží EU klesá, což je povzbudivý signál. Harmonizované údaje budou zveřejněny v roce 2023⁴⁴. Také provádění rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí⁴⁵, směrnice o jednorázových plastech⁴⁶, směrnice o přístavních zařízeních pro příjem odpadu⁴⁷ a iniciativy týkající se mikroplastů⁴⁸ přispějí k získání lepší představy o odpadu v mořích a k posouzení cíle z hlediska mikroplastů pro příští zprávu v roce 2024. Pokud jde o **odpad**, podle nejnovějších statistik se celková produkce odpadů mezi lety 2010 a 2020 snížila o 4 %⁴⁹. Pokud jde o **zbytkový komunální odpad**, od roku 2016 nebyla zjištěna žádná významná změna⁵⁰. **Zároveň se za posledních 10 let zvýšil objem obalových odpadů o 19 %**. Podobně jako v jiných oblastech jsou hlavními důvody omezeného pokroku nedostatky v provádění stávajících opatření a nezohlednění některých zdrojů znečištění. Přítomnost nebezpečných chemických látek ve výrobcích navíc i nadále brání recyklaci materiálů.

Naproti tomu znečištění ovzduší a vody způsobené výrobou v EU neustále klesá, přičemž v roce 2015 se emise v EU snížily o 3 %⁵¹ až 26 %⁵², v závislosti na znečišťující látce. **Celková stopa spotřeby EU⁵³**, surovinová stopa a používání chemických látek ze strany průmyslu a spotřebitelů jsou zatím relativně stabilní, přičemž nižší hodnoty v roce 2020 jsou pravděpodobně důsledkem koronavirové pandemie. **Surovinová stopa**, tj. celosvětová poptávka po těžbě surovin způsobená jejich využíváním a investicemi ze stran podniků, domácností a vlád v evropských zemích, je velmi vysoká a v roce 2020 dosáhne 13,7 tuny na osobu. Celkově jsou dopady na životní prostředí spojené s výrobou

⁴⁴ [JRC \(2013\): Guidance for the Monitoring of Marine Litter](#) („Pokyny pro monitorování odpadu v mořích“).

⁴⁵ Další podrobnosti naleznete [zde](#).

⁴⁶ Směrnice (EU) 2019/904.

⁴⁷ Směrnice (EU) 2019/883.

⁴⁸ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12823-Microplastics-pollution-measures-to-reduce-its-impact-on-the-environment_en

⁴⁹ Eurostat : [Statistics on generation of waste by waste category \(Statistiky o produkci odpadů podle kategorií odpadů\)](#)

⁵⁰ [EEA \(2022\): Reaching 2030's residual municipal waste target — why recycling is not enough](#) („Dosažení cíle pro zbytkový komunální odpad do roku 2030 – proč recyklace nestačí“).

⁵¹ Týká se emisí amoniaku do ovzduší.

⁵² Týká se používání nebezpečnějších chemických pesticidů.

⁵³ Stopa spotřeby a domácí stopa vycházejí ze souboru 16 ukazatelů založených na analýze životního cyklu (k dispozici také jako tzv. *single score*), jejichž účelem je kvantifikovat dopady spotřeby na životní prostředí na úrovni EU i jednotlivých členských států. Podrobnosti naleznete na adrese: [JRC \(2019\)](#) a [European Platform on Life Cycle Assessment](#) (Evropská platforma posuzování životního cyklu).

a spotřebou v EU vysoké a neudržitelné: již nyní výrazně převyšují podíl EU na různých planetárních mezích⁵⁴. Je proto důležité lépe zvažovat dopady zboží, které dovážíme, a „vývozu znečištění“ mimo EU na životní prostředí. To je důležité například pro těžební odvětví v EU i mimo ni vzhledem k významu kritických surovin pro cíl EU zvýšit svou otevřenou strategickou autonomii a urychlit zelenou transformaci. Dalším faktorem, který je třeba vzít v úvahu, je přeprava odpadů⁵⁵.

Komise již podniká kroky k tomu, aby se systémy spotřeby a výroby staly bezpečnějšími a udržitelnějšími, zejména v rámci akčního plánu pro oběhové hospodářství⁵⁶ (např. opatření týkající se přepravy odpadů, návrh ekodesignu pro udržitelné výrobky, revize směrnice o obalech a obalových odpadech)⁵⁷ a akčního plánu nulového znečištění (např. opatření týkající se průmyslových emisí), jakož i v rámci biohospodářské strategie EU⁵⁸. Plánují se i další opatření, např. revize nařízení REACH nebo rámec pro posuzování „koncepční bezpečnosti a udržitelnosti“ chemických látek a materiálů v rámci strategie pro udržitelnost v oblasti chemických látek a iniciativa týkající se environmentálních tvrzení. Lepší systémové poznatky může přinést také další rozvoj metod a ukazatelů týkajících se surovinové stopy a stopy spotřeby v EU a jejich porovnání s planetárními mezemi.

3. VÝHLED A PROGNÓZA V OBLASTI NULOVÉHO ZNEČIŠTĚNÍ

Mezi zdroje této kapitoly patří řada projektů a iniciativ, včetně studií modelování a prognostických studií koordinovaných Komisí (viz níže). Modelové scénáře v maximální možné míře zohledňovaly pokrok, který se očekává v případě, že budou plně provedeny stávající a navrhované právní předpisy EU. Každý výhled však vychází z konkrétních předpokladů a omezení, které jsou zdokumentovány v konkrétních publikacích, na něž je odkazováno níže. Závěry této činnosti jsou prezentovány jako výhledy pro čisté ovzduší, čistou vodu a mořské prostředí a čistou půdu.

3.1 Nulové znečištění a zdraví

Výhled do roku 2030 týkající se znečištění ovzduší a hlukového znečištění byl posuzován s ohledem na pravděpodobné dosažení cílů v oblasti zdraví (viz 2.1).

Třetí výhled pro čisté ovzduší⁵⁹ dospěl k závěru, že pokud by se plně uplatňovaly stávající i navrhované právní předpisy EU, snížil by se v roce 2030 počet předčasných úmrtí v důsledku znečištění ovzduší ve srovnání s rokem 2005 o více než 55 %. V důsledku revize směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší, kterou navrhla Komise⁶⁰, je totiž

---

⁵⁴ [JRC \(2020\): Environmental sustainability of European production and consumption assessed against planetary boundaries \(„Environmentální udržitelnost evropské výroby a spotřeby posuzovaná s ohledem na planetární meze“\).](#)

⁵⁵ Viz [zde](#).

⁵⁶ COM(2020) 98.

⁵⁷ COM(2021) 709, COM(2022) 142 a COM(2022) 677.

⁵⁸ COM(2018) 673/2 a SWD(2018) 431/2.

⁵⁹ COM(2022) 673.

⁶⁰ Prostřednictvím návrhů na větší sladění norem kvality ovzduší s pokyny WHO. Podrobnosti viz dokument COM(2022) 542.

pravděpodobné, že snížení emisí o více než 70 % ve srovnání s úrovní z roku 2005 bude v roce 2030 dosaženo. Aby se očekávané prognózy naplnily, je důležité provést stávající právní předpisy v plném rozsahu. Stejně tak je důležité, aby byly urychleně přijaty nedávné politické návrhy, zejména v oblasti emisních norem pro vozidla (Euro 7), průmyslových emisí (včetně rozšíření působnosti směrnice o průmyslových emisích na velké zemědělské podniky, což by mělo mít významný dopad na snížení emisí amoniaku) a iniciativy v rámci balíčku „Fit for 55“ a plánu RePowerEU, a to při zachování navrhované úrovně ambicí.

Pokud jde o **hlukové znečištění**, ačkoli EU od roku 2002 zavedla několik konkrétních právních předpisů⁶¹, v této fázi se zdá nepravděpodobné, že by se podařilo dosáhnout cíle nulového hlukového znečištění, který spočívá ve snížení počtu osob poškozených hlukem z dopravy o 30 % do roku 2030 (ve srovnání s rokem 2017). Ze současných odhadů vyplývá, že jejich počet se do roku 2030 nesníží o více než 19 %, pokud nebude přijat významný soubor dalších opatření na vnitrostátní, regionální i místní úrovni a pokud intenzivnější opatření EU ve všech příslušných odvětvích dopravy nepovedou k dalšímu výraznému snížení hlukového znečištění. Pokud členské státy svá opatření zpřísní, lze vzdálenost od cíle ještě snížit. To by mimo jiné zahrnovalo přísnější předpisy o omezování hluku z dopravy a jejich prosazování⁶², např. vylepšením vozidel a jejich provozu a výrazným snížením silniční dopravy a omezením rychlosti ve městech⁶³. S tímto omezením již řada měst počítá v rámci svých opatření v oblasti klimatu a kvality ovzduší.

3.2 Nulové znečištění a biologická rozmanitost

Výhled do roku 2030 týkající se znečištění ovzduší, vody a mořského prostředí živinami byl posuzován s ohledem na pravděpodobné dosažení cílů v oblasti biologické rozmanitosti relevantních pro hospodaření s živinami (viz 2.2). V této fázi nebylo provedeno žádné hodnocení pesticidů, antimikrobiálních látek nebo znečištění půdy z důvodu nedostatku údajů a dostupnosti příslušných modelů.

Ve **třetím výhledu pro čisté ovzduší** bylo zjištěno, že situace je ještě znepokojivější. Současné a navrhované politiky EU se nezdají být dostatečné k tomu, aby se EU podařilo do roku 2030 snížit plochu ekosystémů EU ohrožených znečištěním ovzduší ve srovnání s rokem 2005 o 25 %. Provedením nedávno navrhované revize směrnic o kvalitě vnějšího ovzduší by však tohoto cíle bylo možné dosáhnout.

Hlavní oblastí zájmu zůstávají emise amoniaku ze zemědělství, na jejichž snížení je stále zapotřebí vynaložit mnohem větší úsilí a které budou do značné míry záviset na přijetí a provádění nové směrnice o průmyslových emisích, jakož i na skutečném zavedení

---

⁶¹ Zejména směrnice o hluku ve venkovním prostředí 2002/49/ES, ale také zvláštní právní předpisy týkající se zdrojů hluku, např. nařízení (EU) č. 540/2014 týkající se hluku na silnicích, nařízení (EU) 2019/2144, nařízení (EU) 1304/2014 týkající se hluku z železniční dopravy nebo nařízení (EU) č. 598/2014 týkající se hluku z letecké dopravy.

⁶² Např viz [Projekt NEMO](#).

⁶³ Další podrobnosti budou zveřejněny v nadcházející zprávě o provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí.

opatření týkajících se znečištění, která členské státy navrhly ve svých strategických plánech společné zemědělské politiky (SZP).

Výhled pro čistou vodu a mořské prostředí⁶⁴ dospěl ke zjištění, že dohodnuté cíle v oblasti živin a dodatečná opatření dosud navržená na úrovni EU nemusí stačit k odstranění dopadů znečištění živinami ve všech částech evropských moří. Podobně jako u scénářů znečištění ovzduší bude i snížení emisí živin do velké míry záviset na provádění a prosazování příslušných právních předpisů v oblasti životního prostředí (tj. směrnice o dusičnanech, rámcová směrnice o vodě a další příslušné právní předpisy v oblasti znečištění vody, včetně revidovaných směrnic o průmyslových emisích a o čištění městských odpadních vod). K tomuto účelu mohou přispět opatření přijatá v rámci nové společné zemědělské politiky. Výhled je podložen integrovanou analýzou živin (zaměřenou na znečištění dusíkem a fosforem), která naznačuje, že lze dosáhnout pokroku i při současných opatřeních, ale pokud mají členské státy splnit cíl týkající se úniku živin do životního prostředí do roku 2030, budou muset přijmout další opatření. Na úrovni EU bude **nadcházející integrovaný plán hospodaření s živinami** zkoumat další politická opatření ke zlepšení účinnosti využívání živin a omezení úniků do životního prostředí, jakož i nové techniky a opatření nezbytná k podpoře zpětného získávání a recyklace živin. Program Horizont Evropa navíc podpoří systémové přístupy k omezení emisí živin z různých zdrojů a k tomu, aby se jejich toky vrátily do bezpečných ekologických mezí, například zlepšením řízení hnojivých výrobků v zemědělství se zohledněním regionálních podmínek. Bude také analyzovat, zda může pomoci snižování množství odpadu v potravinovém řetězci společně se společenskými změnami (jako jsou změny stravovacích návyků, výroby a spotřeby).

Výhled pro čistou půdu je v rané fázi vývoje. Součástí činností zahájených v rámci Strategie EU pro půdu a Observatoře EU pro půdu (EUSO)⁶⁵ je vývoj modelovacích nástrojů, které umožní predikce budoucích trendů znečištění. Mise EU „Dohoda o půdě pro Evropu“⁶⁶ navíc stanoví trajektorii na podporu a obnovu zdravé půdy, mimo jiné rozšířením a harmonizací monitorování půdy v Evropě.

3.3 Nulové znečištění a oběhové hospodářství

Výhled do roku 2030 v oblasti spotřeby a výroby byl zaměřen na znečištění plasty a spotřebu plastů, ale nebylo provedeno žádné hodnocení souvisejících cílů (srov. 2.3).

Výhled pro čistou vodu a mořské prostředí se také zabýval modelováním **znečištění plasty** ve Středozezemním moři. Očekává se, že opatření zahrnutá do směrnice o plastech na jedno použití sníží do roku 2030 celkové množství odpadu ve Středozezemním moři pouze o 14 % (plovoucího odpadu i odpadu na plážích). Pro dosažení cíle EU je třeba klást důraz na posílení přeshraničního rozměru znečištění plasty⁶⁷. Další hodnocení se

⁶⁴ [JRC \(2022\): Zero pollution outlook](#) („Výhled v oblasti nulového znečištění“).

⁶⁵ Viz [zde](#).

⁶⁶ Viz [zde](#).

⁶⁷ To by mohlo zahrnovat vědeckou činnost občanů, například prostřednictvím mise EU „Obnova našich oceánů a vod“, která v celé EU podporuje zavedení iniciativy Plastoví piráti, jejímž cílem je zapojit a motivovat mladé lidi v celé Evropě ke sledování a řešení znečištění plasty v řekách, na pobřežích a v mořích.

zabývalo **dopady spotřeby** na toxicitu sladké vody v rámci širšího výhledu v oblasti stopy spotřeby⁶⁸. Předpovědělo, že dopady spotřeby EU na životní prostředí se budou do roku 2030 dále zvyšovat a budou i nadále překračovat planetární meze⁶⁹, a to včetně dopadů na sladkovodní ekotoxicitu⁷⁰.

3.4 Nulové znečištění a prognóza

Prognózování a zkoumání horizontu⁷¹ odhalilo, že současné společenské trendy a transformace, např. rostoucí digitalizace a dekarbonizace⁷², budou mít dopad na znečištění. Tyto transformace mohou přinést výhody pro zdraví a životní prostředí, zejména pokud je vodítkem cíl nulového znečištění. Plán průmyslových technologií pro oběhové technologie a připravované obchodní modely například připomíná, že výzkum se musí zaměřit na synergie, ale i na kompromisy mezi oběhovostí a nulovým znečištěním. Tyto nové trendy a pokračující zelená a digitální transformace mohou být cestou k udržitelnější Evropě, ale bude to záviset na sociálně ekonomické situaci.

4. HLAVNÍ ZÁVĚRY

Tato integrovaná zpráva o monitorování a výhledu „nulového znečištění“ znovu poukazuje na to, že **tři současné krize v oblasti životního prostředí – znečištění, změna klimatu a ztráta biologické rozmanitosti – jsou hluboce provázané**. Přechod k čistému, oběhovému a klimaticky neutrálnímu hospodářskému modelu je stále naléhavější – jak pro EU, tak pro zbytek světa.

Současná hospodářská a energetická krize způsobená ruskou válečnou agresí proti Ukrajině a **oživení po pandemii COVID-19** ovlivňuje životy lidí v celé EU. Některá opatření v oblasti snižování a kontroly znečištění selhávají v důsledku narušení dodavatelských řetězců⁷³, což pokrok ve snižování znečištění v krátkodobém horizontu výrazně ztíží. Ve střednědobém až dlouhodobém horizontu se však můžeme pokusit nalézt způsoby, jak současné výzvy proměnit v příležitosti k boji proti znečištění. Ke snížení znečištění přispěje například i společná vůle zvýšit otevřenou strategickou autonomii EU výrazným urychlením zavádění čisté obnovitelné energie.

---

⁶⁸ Na základě zprávy JRC *Consumption and Domestic Footprint* („Spotřeba a domácí stopa“), viz [zde](#).

⁶⁹ [JRC \(2020\): Environmental sustainability of European production and consumption assessed against planetary boundaries](#) („Environmentální udržitelnost evropské výroby a spotřeby posuzovaná s ohledem na planetární meze“).

⁷⁰ JRC (2022): *Consumption Footprint: assessing the environmental impacts of EU consumption* („Posouzení dopadů spotřeby EU na životní prostředí“), Evropská komise, JRC126257.

⁷¹ Na rozdíl od výhledů založených na modelování prognóza předjímá budoucí vývoj tím, že zkoumá, předvídá a utváří budoucnost na základě kolektivní inteligence, a to strukturovaným a systémovým způsobem. Viz [zpráva FORENV 2021](#) a [souhrnný přehled](#), jakož i [COM\(2022\) 289](#)

⁷² Například vsudypřítomné digitální nástroje a životní styl, proměny toho, kde a jak žijeme a pracujeme, nové metody monitorování znečištění a dat, živé budovy a nová škála stavebních materiálů i mnohostranné revoluce v potravinovém systému.

⁷³ Např. nedostatečné dodávky chemických látek potřebných k čištění znečištěného vzduchu (např. amoniak nebo výrobky na bázi močoviny se používají ke snížení emisí NOx z vozidel se vznětovým motorem) nebo vody (např. soli železa, hydrochlorid nebo kyselina sírová k čištění odpadních vod).

Je jasné, že se zintenzivňuje **globální spolupráce** na řešení planetární krize. **EU musí být součástí globálního řešení**, protože stopa jejího znečištění je příliš vysoká⁷⁴. **Nerovnosti v úrovni znečištění** jsou také vysoké, což ovlivňuje nejzranitelnější části společnosti. Ve snaze, aby z jednání COP15 o globální strategii pro biologickou rozmanitost a z konference OSN o vodě, která se uskuteční v březnu 2023, vzešly ambiciózní závěry, jde EU příkladem a připravuje také půdu pro globální dohodu týkající se plastů.

Tato zpráva představuje výchozí bod na „**cestě k čistějšímu vzduchu, vodě a půdě pro Evropu**“. Důkazy jsou přesvědčivé, stejně jako výzvy a příležitosti. Celkově lze říci, že úroveň znečištění se v několika ohledech snižuje, např. znečištění ovzduší nebo znečištění pesticidy. Jiné problémy se znečištěním přitom přetrvávají, např. trendy hlukového znečištění, znečištění živinami nebo produkce komunálního odpadu jsou v posledních letech poměrně stabilní. Dosažení cílů v oblasti nulového znečištění do roku 2030 u nich tedy není zaručeno. Proto je třeba urychlit **zelenou a digitální transformaci**, aby EU mohla těchto cílů do roku 2030 dosáhnout. Co se týče Komise, ta uskutečnila všech 33 opatření oznámených na období 2021–2024⁷⁵ nebo v nich udělala pokrok.

K tomu, aby se nulové znečištění stále více stávalo skutečností, je nyní nejvíce zapotřebí:

1. **dohoda spolunormotvůrců na klíčových legislativních návrzích;**
2. **urychlené provádění klíčových právních předpisů EU** na místní, vnitrostátní a přeshraniční úrovni⁷⁶;
3. **podpora globálních iniciativ a podpora třetích zemí v jejich úsilí.**

Zpráva navíc odhalila řadu nedostatků, jako je potřeba lepšího sdílení a využívání nejnovějších dostupných údajů. Komise se bude společně s Evropskou agenturou pro životní prostředí (EEA) zjišťovat nedostatky v oblasti poznatků a údajů (např. o znečištění půdy) zabývat, aby do roku 2024 mohla předložit zprávu ještě komplexnější.

5. DALŠÍ POSTUP

Tato první zpráva o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění představuje výchozí bod pro sledování pokroku v plnění cíle nulového znečištění EU. Shrnuje snadno dostupné důkazy do vůbec prvního integrovaného kvalitního přehledu hlavních hrozeb plynoucích ze znečištění a jeho zdrojů v celé EU. Poskytne podklady pro první zprávu o pokroku v oblasti Zelené dohody pro Evropu a 8. akčního programu pro životní prostředí, které mají být předloženy do konce roku 2023. Obsahuje podrobné informace o většině oblastí, které jsou z hlediska znečištění specifické, např. o znečištění ovzduší,

---

⁷⁴ Viz [zpráva EEA č. 1/2020](#) *Is Europe living within the limits of our planet?* („Žije Evropa v mezích naší planety?“).

⁷⁵ Viz [monitor opatření](#) v oblasti nulových emisí.

⁷⁶ Prostřednictvím nástroje technické podpory (nařízení (EU) 2021/240) Komise na požádání podporuje členské státy při navrhování a provádění reforem v celé řadě oblastí politiky, včetně řešení znečištění ovzduší, půdy a vody, jakož i boje proti ztrátě biologické rozmanitosti a podpory přechodu na oběhové hospodářství.

vody, moří, chemickém a hlukovém znečištění. Zpráva rovněž poukázala na řadu nedostatků, které budou cíleně řešeny do roku 2024.

Zdůrazňuje zejména, že v některých oblastech stále existuje výrazný nedostatek poznatků a údajů, například o znečištění půdy a nově vznikajících problémech, které vyžadují pozornost. Značný potenciál pro řešení nedostatku údajů mají družicová data, služby a aplikace poskytované systémem EU pro pozorování Země Copernicus. K dalším vydáním této zprávy přispěje i probíhající a plánovaný výzkum a inovace⁷⁷. Dalšími oblastmi, které je třeba zlepšit, jsou dostupnost a včasnost údajů a účinnost a efektivita řízení poznatků o znečištění (např. zefektivněním podávání zpráv, podporou vědecké činnosti občanů a lepším využíváním digitálních nástrojů). Řada iniciativ již probíhá nebo je plánována, např. v rámci přístupu „jedna látka, jedno posouzení“⁷⁸ nebo nedávné návrhy ohledně seznamu látek znečišťujících vodu⁷⁹.

Komise i Evropská agentura pro životní prostředí zajistí, aby se rozsah, kvalita, aktuálnost a robustnost rámce pro monitorování a výhled v oblasti „nulového znečištění“ v každém dalším vydání zvyšoval⁸⁰. Kromě toho Evropská agentura pro chemické látky a Evropská agentura pro životní prostředí spolupracují na vytvoření zvláštního rámce pro ukazatele chemických látek, který bude součástí další zprávy.

Zvláštní úsilí bude vynaloženo také na další zlepšení prezentace a vizualizace dopadů znečištění a zlepšení komunikačního úsilí, a to i kombinováním a shromažďováním různých důkazů. Kromě toho budou posíleny kapacity pro vypracování výhledu pro ovzduší, vodu a moře, a zejména půdu, s cílem lépe podpořit tvorbu politik.

Toto úsilí rovněž přispěje k podpoře devíti stěžejních oblastí akčního plánu nulového znečištění, neboť lepší monitorování a výhled nám pomáhá identifikovat nerovnosti v oblasti zdraví, zlepšuje naše porozumění rozsahu znečištění z výrobků a budov a umožňuje lepší využití digitálních řešení pro monitorování znečištění. Důsledné monitorování a výhled v oblasti „nulového znečištění“ rovněž přispívá k celosvětovému posouzení znečištění, neboť nám umožňuje zaměřit se na konkrétní města a regiony a určit jejich pokrok směrem k nulovému znečištění.

Komise vyzývá orgány EU, členské státy, podniky, nevládní organizace, akademickou obec a další zúčastněné strany, aby k této první zprávě o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění poskytly zpětnou vazbu⁸¹. Komise rovněž využije platformu zúčastněných stran pro nulové znečištění, která byla zřízena ve spolupráci s Výborem regionů, aby pomohla připravit druhou zprávu o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění v roce 2024.

---

⁷⁷ Viz příklady ve zprávě [Horizon Report](#).

⁷⁸ Komise plánuje zefektivnit tok informací o chemických látkách do příslušných agentur EU a zpřístupnit je k opětovnému použití, mimo jiné i pro rámec ukazatelů. (Viz portál „[Podělte se o svůj názor](#)“)

⁷⁹ COM(2022) 540.

⁸⁰ Některé podrobnosti viz dokument [SWD\(2021\) 141](#).

⁸¹ Zúčastněné strany se mohou rovněž obrátit na příslušné probíhající projekty programu Horizont 2020 a programu Horizont Evropa, které jsou strukturovány kolem devíti stěžejních iniciativ ve výše uvedené zprávě, aby nové poznatky a výsledky mohly přispět k řešení problémů občanů, orgánů a průmyslu.

Příští verze zprávy zhodnotí dosažený počáteční pokrok a stanoví perspektivu pro dosažení cílů v oblasti nulového znečištění do roku 2030 v souladu s vizí nulového znečištění do roku 2050, a tím poskytne vstupní informace pro přezkum monitorovacího rámce 8. akčního programu pro životní prostředí v polovině období, který má být proveden v roce 2024.